

VI. A KIRÁLY NÉLKÜLI KIRÁLYSÁG

1919. augusztus 1-jén a Budapesti Munkás- és Katonatanács Peidl Gyulát, a nyomdászszakszervezet egyik vezetőjét bízta meg az új kormány megalakításával.
 1919. augusztus 2-án Magyarország államformája újra Köztársaság lett.
 1919. augusztus 6-án régi tulajdonosaiknak kormányrendelet adja vissza az államosított ipari és kereskedelmi vállalatokat, az 1/1919. ME. (VIII. 7.) sz. rendelet pedig a köztulajdonba vett földeket.
 1919. augusztus 8-i 3886/1919. sz. kormányrendelet visszaállítja a régi közigazgatási szerveket.

1919. augusztus 3-án a 4/1919. sz. kormányrendelet megszünteti a Vörös Őrséget és felállítja az államrendőrséget.

1919. augusztus 4-én a román királyi csapatok bevonulnak Budapestre. Augusztus 4-5. között a román hadsereg megszállta a fővárost és kifosztotta az országot.

1919. augusztus 4-én elindul a Dunántúlra a Szegeden Prónay Pál által szervezett tiszti különítmény és csendőrszázad.

1919. augusztus 5-én antantbizottság érkezik a fővárosba.

1919. augusztus 6-án Friedrich István vezetésével - a román katonai hatóságok támogatásával - az ellenforradalmi erők lemondják a Peidl-kormányt. 1919. augusztus 7-én - az alcsúti birtokáról 5-én a fővárosba érkező - József főherceg, Magyarország „kormányzója” Friedrich Istvánt bízta meg a kormányalakítással.

1919. augusztus 9-én Horthy Miklós ellentengernagy Szegeden saját vezetése alatt hadsereg-fővezérletet alakít. Augusztus 12-én József főherceg, kormányzói minőségben kinevezi Horthyt fővezérré.

1919. augusztus 13-án Siófokon létrejön a nemzeti Hadsereg fővezérségének főhadiszállása.

Horthy Miklós kormányzó (1920-1944)

1919. augusztus 10-én és 17-én a Prónay-különítmény meggyilkolja a szekszárdi direktórium és munkástanács vezetőit és tagjait.
 1919. augusztus 13-án megszüntetik a korábbi munkanélküli- és szénsegélyt.

1919. augusztus 19-től gyorsított büntető eljárások a volt kommunista vezetők ellen.

1919. augusztus 21-én a 4044/1919. ME. sz. rendelet kimondja a nemzeti kisebbségek egyenjogúsítását.

1919. augusztus 24-én újjáalakul a Magyarországi Szociáldemokrata Párt.

1919. augusztus végén Keresztényszociális Párt, szeptember 3-án az Egyesült Kisgazda és Földmunkás Párt alakul.

1919. szeptember 14-én a fővezérség rendeletet ad ki a katonai és polgári hatóságok hatásköréről: Horthy Miklós fővezér a katonaság főparancsnoka.

1919. szeptember 30-i 5083/1919. ME. sz. rendelet szabályozza az egyesülési és gyülekezési jogot.

1919. szeptemberében megalakul a titkos Etelközi Szövetség és Perényi Zsigmond vezetésével az irredenta Magyar Nemzeti Szövetség.

Horthy Miklós 1868. június 18-án - Horthy István és Halassy Paula fiaként - Kenderesen született. 1920. március 1-jén kormányzóvá választották. 1944. október 16-án mondott le a kormányzóságról. Felesége Purgly Magdolna (1901). Horthy 1951. február 9-én Estorilban (Portugália) halt meg, Lisszabonban temették el, majd 1993-ban Kenderesen újratemették.

1919. augusztus 15-én megalakul a második Friedrich-kormány.

1919. augusztus 19-én megalakul az Állambiztonsági Megbízottak Országos Szövetsége.

1919. szeptember 10-én a Párizs melletti *Saint Germain*ben az antanthatalmak megkötik a békét Ausztriával, neki ítélik Nyugat-Magyarország többségében német lakosú részét (Burgerland, 4000 km², 292000 lakos, köztük 26000 magyar.)

1919. szeptember 10-én az antanthatalmak a nemzeti kisebbségek védelmét biztosító szerződést kötnek Csehszlovákiával és a Szerb-Horvát-Szlovén Királysággal.

1919. október 5-én a Budapestet megszállva tartó román csapatok el kívánják szállítani a Nemzeti Múzeum Erdély történetére vonatkozó kincseit azzal az indoklással, hogy Erdély immár Romániához tartozik. Az akciót Harry Hill Bandholtz tábornok, az amerikai misszió vezetője úgy akadályozza meg, hogy lepecsételi a múzeum termeit.

1919. október 12-én a Kaposvárott rendezett nagygyűléssel megindul a Nagyatádi Szabó István vezette Országos Kisgazda és Földmunkás Párt országos szervezése, mely november 29-én egyesül az Egyesült Kisgazda és Földmunkás Párttal.

1919. október 23-án a koalíciós kormány létrehozásának megbízásával Sir George Clark angol diplomata Budapestre érkezik.

1919. október 1-jén Román állami tulajdonba veszik a Kolozsvári magyar Színházat.

1919. október 10-én Vázsonyi Vilmos elnökletével megalakul a Nemzeti Demokrata Párt.

1919. október 25-én létrejön a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja (KNEP).

1919. októberében Jugyenyics újabb támadást intéz Petrográd ellen.

Október 15-én megszervezik Petrográd és Moszkva körzetének védelmét és a Gyenyikin elleni támadást. A Vörös Hadsereg október 20-án ellentámadást indít Gyenyikin ellen, Orloj felszabadul, október 24-én felszabadul Voronyezs, november közepén Kurszk.

1919. november 17-én az 5985/1919. ME. sz. r. általános, egyenlő és titkos választójogot vezet be a nemzetgyűlési, törvényhatósági és községi választásoknál.

1919. október 21-én a Vörös Hadsereg támadásba lendül Jugyenyics ellen, november 14-én megkezdődik a támadók megsemmisítése.

1919. december 7-én néhány száz fehérterrorista megtámadja a NÉPSZAVA és Az Est szerkesztőségét.

1919. december 12-én a Kisfaludy Társaság kizárja tagjai közül Móricz Zsigmond író.

1920. január 7-én az orosz Kolesakot kivégzik Irkutszkban.

1920. január 25-26. között folynak a nemzetgyűlési választások a Tisza vonalától nyugatra eső területeken.

1920. januárjában az emigrációban lévő Károlyi Mihály felhívást intéz a nyugati országokhoz a fehérterror ellen.

1920-ban az antant feloldja a Szovjet-Oroszországot sújtó kereskedelmi blokádot.

1920. február 17-én Budapesten az Ostenburg-különítmény tagjai meggyilkolják Somogyi Bélát, a Népszava felelős szerkesztőjét, és munkatársát, Bacsó Bélát.

1920. február 24-március 30. között a román csapatok kiűrik a Tiszántúlt.

1920. márciusában Krzsizsanovszkij vezetésével megindul az Oroszországi Állami Villamosítási Bizottság (GOELRO). Március 27-én Novorosszijszk felszabadításával befejeződik az orosz Gyenyikin szétverése.

1919. november 14-16. között a román csapatok kivonulnak Budapestről és a Duna-Tisza közéről. November 16-án Horthy Miklós fővezér a „nemzeti hadsereg” élén bevonul Budapestre.

1919. november 24-én megalakul az ún. koncentrációs Huszár-kormány. November 25-én Clerk, az antant főmegbízottja elismeri a kormányt. Az antant, a kormány hivatalos elismeréseképpen, Magyarországot meghívja a párizsi békekonferenciára.

1919. november 25-én Szovjet-Oroszország jegyzéket intéz a magyar nemzeti kormányhoz, melyben közli, hogy az Oroszországban lévő magyar hadifogoly tiszteket túsoknak tekinti a Magyarországon üldözött kommunistákért.

1919. december 18-án Kerekes Árpádot és a többi halálra ítélt „Lenin-fiút” kivégzik. December 29-én kerül sor Korvin Ottó és László Jenő kivégzésére.

1919. december 28-án Pest vármegye székházában megalakul az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga.

1920. január 5-én Apponyi Albert vezetésével – Bethlen István és Teleki Pál kíséretében – elutazik Párizsba a magyar békeküldöttség. Február 6-án a békekonferenciához intézett közös memorandumban Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia megbízottai rögzítik Magyarországgal szembeni területi követeléseiket, és tiltakoznak a magyar küldöttség által követelt népszavazás ellen.

1920. február 29-én hatályba lép az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről szóló 1920:I. tc., mely bevezeti a kormányzó intézményét. Március 1-jén Horthy Miklóst Magyarország kormányzójává választja a nemzetgyűlés. Március 15-én megalakul a Simonyi-Semadam Sándor vezette kormány.

1920. április 11-én Budapesten a Vérmezőn a nemzeti hadsereg felesküszik Horthy kormányzóra.

1920. május 6-án Párizsban nagyköveti értekezlet átadja a magyar békeküldöttségnek az antant végleges békefeltételeit. Elutasítják a magyar ellenjavaslatokat. (A békekonferencia elnöke, Millerand kísérelvelel azonban megemlíti a későbbi békés határigazítás lehetőségét.) Június 4-én a versailles-i Kis-Trianon kastélyt a Nagy Trianon palotával összekötő csarnokban délután 4 óra 30 perckor *Benárd Agoston* munkaügyi és népjóléti miniszter és *Drasche-Lázár Alfréd* rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter aláírják a Magyarországgal kötött békeszerződést.

1920. július 5-én az e napon kötött megállapodás értelmében osztrák hadifoglyok hazaengedése ellenében Ausztria kiengedi az általa internált magyar népbiztosokat Szovjet-Oroszországba. Magyarországon július 5-november 24. között folytatja le a Budapesti Büntető Törvényszék az ún. népbiztos-pert. Az ítéletet december 28-án hirdetik ki. Ágoston Pétert, Bokányi Dezsőt, Haubrich Józsefet, Vántus Károlyt halálra ítélik, 7 fő életfogytiglani fogházra ítélnék.

1920. július 13-án alakul meg az egységes kormányzart, Egyesült Keresztény Nemzeti Kisgazda- és Földműves Párt néven. (1921. február 10-ig működik.) Július 19-én hosszas huzavona után megalakul gróf Teleki Pál kormánya.

1920. augusztus 2-szeptember 15. között a budapesti hadosztálybírószágon lefolytatják a Tisza István meggyilkolásával vádolt katonák bűnperét.

1920. április 1-jén egy honvédelmi miniszteri rendelet megszünteti a fővezérséget, így a nemzeti hadsereg vezetése ismét a honvédelmi miniszter kezében összpontosul.

1920. április 6-án IV. Károly levélben közli visszatérési szándékát.

1920. április 15-én jelenik meg a csehszlovák nyelvi törvény. Megindul a szomszéd államokban rekedt magyar tisztviselő középosztály áramlása a megmaradt Magyarországra.

1920. áprilisában kivonják az utolsó intervenció csapatokat a Szovjetunióból. Április 25-én megindul Lengyelország hadüzenet nélküli támadása. Május 6-án elfoglalják Kijevet.

1920. május 9-én megkezdődik a pénzcseré: 500, 1000, 10000 koronások.

1920. május 29-én belügyminiszteri rendelet felosztatja a Magyarország területén lévő szabadkőműves-páholyokat.

1920. májusában megalakul az Angol-Magyar Bank.

1920. június 18-án az MSZDP vezetője a jogrend mellett foglal állást és követeli a fehérterroristák elítélését.

1920. júniusában az I. Lovas Hadsereg áttöri a lengyel frontot. Június 12-én felszabadul Kijev. Július 7-én megindul Vrangel támadása a Krímből. Július közepén a szovjet Vörös Hadsereg előrenyomul Varsó és Lemberg felé.

1920. július 27-én az Ébredő Magyarok Egyesülete két halottal járó merényletet követ el a budapesti Club Kávéház ellen.

1920. július 19-augusztus 7. között a Kommunista Internacionálé II. kongresszusa felhívást intéz valamennyi ország munkásaihoz, keljenek védelmére a forradalmi Oroszországnak.

1920. augusztus 10-i 6622/1920. ME. sz. r. az egyesülési és gyülekezési jog gyakorlásáról, 6650/1920. ME. sz. r. a vítézi telkek adományozásáról.

1920. szeptember elején kormányzói döntés létrehozza a Vitéz Széket.

1920. október 7-én az Ébredő Magyarok Egyesülete megostromolja a Lipótvárosi Kaszinót és a Demokrata Kör helyiségeit.

1920. augusztus 14-én a kisantantot megalapozó szövetségi szerződést köt Csehszlovákia és a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság.

1920. augusztus 19-i 1920:XXVII. tc. kiterjeszti a kormányzó jogkörét: jogot kap az országgyűlés elnapolására, berekesztésére, felosztatására; némi megszorítással általános kegyelem adására, valamint – közvetlen fenyegető veszély esetén – elrendelheti a hadsereg országhatárokon kívüli felhasználását.

1920. évi törvények:

- XVIII. tc. (augusztus 19.) a mezőgazdasági érdekképviseletekről, a mezőgazdasági bizottságok működéséről,
- XXV. tc. (szeptember 26.) „numerus clausus” =felsőoktatási intézményekre való beiratkozás szabályairól,
- XXVI. tc. (szeptember 29.) az erkölcsiség és a személyiség hatályosabb büntetőjogi védelméről (botbüntetés),
- XXXVI. tc. (december 7.) a földbirtok helyesebb megosztásáról.

1920. november 10-én a rendőrség és a katonaság felszámolja a budapesti Britannia Szálló fegyveres lakóit és az Ehmann-telepet, a fehérterrorista különítmények központját.

1920-ban megjelenik Szekfű Gyula *Három nemzedék* című történelmi műve.

1921. január 16-án Budapesten a Szabadság téren leleplezik az irredenta szobrokat.

1921. január 22-én a belügyminiszter rendeletben szabályozza a magyar királyi csendőrség szervezetét.

1921. február 10-én Mayer János elnökletével újjáalakul a Kisgazdapárt. Február 17-én Polgárok és Munkások Szövetsége néven megalakul az MSZDP és a liberális pártok politikai szövetsége.

1921. március 26-án IV. Károly bejelentés nélkül Szombathelyre érkezik (Románia, Olaszország, Szerb-Horvát-Szlovén Királyság és Csehszlovákia tiltakozik a visszatérés ellen.) Április 6-án elhagyja az országot.

1921. április 13-án gróf Teleki Pál miniszterelnök beadja lemondását. Április 14-én megalakul gróf Bethlen István kormánya.

1921. évi törvények:

- III. tc. (április 6.) az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről,
- XXV. tc. (június 16.) a trianoni béke folytán székhelyét veszített kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemet Szegeden, a pozsonyi Erzsébet Tudományegyetemet Pécssett helyezi el,
- XXXIII. tc. (július 26.) a trianoni békeszerződés törvénybe iktatása:

A békeszerződés értelmében a történelmi Magyarország (Horvátország nélküli) 282 ezer km² területéből 93 ezer km² (33 %) maradt magyar fennhatóság alatt. Az 1910. évi népszámláláskor összeírt 20886487 főnyi népességből 7,6 millió (36 %) került az új államhatárok közé. Az elcsatolt területek lakosságából 3241895 (30 %) magyar nyelvű és nemzetiségű volt, s mintegy fele összefüggő tömbben, közvetlenül az új államhatárok mentén élt. (1930-ban a romániai Erdélyben 1481 ezer magyar (az összlakosság 26,7 %-a), 1921-ben Csehszlovákiában 745 ezer magyar (6 %), Jugoszláviában 468 ezer magyar (3,9 %) élt. 1921-ben Ausztriához, Burgerlanddal 30 ezer magyar ajkú lakos került.) 1922-ig 350000 menekült, nagyrészt tisztviselő érkezett Magyarországra.

1920. október 11-én a kolozsvári és pozsonyi egyetem ideiglenesen Budapestre költözik.

1920. október 12-én Szovjet-Oroszország fegyverszünetet köt a lengyelekkel. - Október 28-november 2. között Vrangel a melitopoli harcokban döntő vereséget szenved. – 1920. november 7-én megkezdődik a Krím felszabadítása. November 16-án európai Oroszország területéről az utolsó fehérgárdisták is elmenekülnek.

1920. november 15-én, 42 tagállam részvételével tartja a Népszövetség első ülését.

1920. december 15-én megindul a *Magyarság* c. napilap.

1920. december 24-én a kormány amnesztia rendeletet ad ki, ha a forradalmakban való részvétel miatt elítélt személyek büntetése 5 évnél kevesebb, és ugyancsak közkegyelmet kaptak az 1919. augusztus 1-1920. február 16. között elkövetett fehérterror elkövetői is.

1920-ban a Romániában élő magyarok száma: 1 325 659 fő.

1921. március 14-én Bruckban (Ausztria) Magyarország képviselőjében Teleki Pál miniszterelnök és Csehszlovákia képviselőjében Gratz Gusztáv külügyminiszter, Beneš és Hotovec cseh miniszterek találkoznak.

1921. május 22-én Horthy Miklós a Várpalota Zsigmond-kápolnájában felavatja a vitézi rend első vezetőit.

1921. július 5-én a belügyminiszter felosztatja az irredenta egyesületeket.

1921. július 6-án Kolozsvárott megalakul a Magyar Szövetség.

1921. augusztus 3-án Határmegállapító Központ alakul.

1921. augusztus 21-én Budapesten a Várkertben a kormányzó vitézzé avatja az első kiválasztott személyeket.

1921. december 11-én megalakul a Magyar-Amerikai Kereskedelmi Kamara.

1921. december 23-án közzéteszik a közkegyelemről szóló kormányrendeletet.

1922. február 1-jén Budapesten 11878, vidéken 6334 szervezett munkás van munka nélkül.

1922. április 1-jén Madeira szigetén elhunyt IV. Károly.

1922. április 3-án az SZK(b)P XII. kongresszusán a párt főtítkárává választják J. V. Sztálint.

1921. augusztus 1-jén a XIV. tc. értelmében a Magyar Állami Jegyintézet megkezdí működését, az Osztrák-Magyar Bank megszűnik.

1921. augusztus 8-án Rigában aláírják a magyar-szovjet fogolycsere-egyezményt.

1921. október 20-án IV. Károly Svájcból feleségével együtt különrepülőgépen a Sopron megyei Dénesfára érkezik, gróf Cziráky József Vas megyei birtokára. Innen 22-én vonattal indul Budapest felé. Október 23/24-én Budaörsnél összecsapnak a nemzeti hadsereg és a IV. Károlyt támogató csapatok. November 6-án a nemzetgyűlés becikkelyezi a Habsburg-ház trónfosztásáról szóló 1921:XLVII. tc.-t.

1921. november 26-án a Kisgazdapárt és a kereszténypárt értekezletén Bethlen István miniszterelnök meghirdeti a konszolidáció programját.

1921. december 14-16. között népszavazást tartanak Sopron és környékén. A lakosság a Magyarországhoz tartozás mellett dönt.

1921. december 22-én aláírja a Bethlen-Peyer-paktumként emlegetett megállapodást a kormány és az MSZDP.

1922. január 5-én Bethlen bejelenti, hogy belép a Kisgazdapártba. Február 22-én a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja egyesül a Kisgazdapárttal.

1922. február 10-én megszűnik a magyar Nemzetiségügyi Minisztérium. A nemzetiségi kérdések intézését a miniszterelnökség II. akcióos ügyosztálya veszi át.

1922. március 2-án megjelenik a 2200/1922. sz. ME. r. a választójogról, és a belügyminiszter 34100/1922. sz. rendelete a népgyűlések engedélyezéséről.

1922. március 30-án a kormány közli a Jóvátételi Bizottsággal: nincs olyan helyzetben, hogy jóvátételt fizessen. Augusztus 8-án a kormány felállítja a Devizaközpontot.

1922. május 28-június 11. között nemzetgyűlési választásokat tartanak Magyarországon.

1922. szeptember 1-jén hatályba lép a nagy közgyűjtemények önkormányzatáról szóló 1922:XIX. tc.

1922. szeptember 18-án a Népszövetség felveszi tagjai sorába Magyarországot.

1922. november 22-én aláírják a magyar-csehszlovák kereskedelmi szerződést.

1922. december 1-jén a nemzetgyűlés megszavazza a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) állami támogatásáról szóló 1923:I. tc.-t.

1922. december 16-án a nemzetgyűlésen Gömbös Gyula nyilvánosságra hozza fajvédő programját. December 17-én – az olasz fasizmus létrejöttét követő két hónap múlva - a pesti Vármegyeház dísztermében tartja alakuló közgyűlését a *Magyar Fascista Hungarista Tábor*.

1922. december 21-én Budapesten megalakul a Magyar Munkaadók Központja.

1922. december 23-án megnyílik a Fővárosi Operettszínház.

1923. február 21-én a Budapesti Büntető Törvényszék ítélete alapján államosítják a hazaárulás vádjával vádolt Károlyi Mihály magyarországi birtokait.

1922. június 1-jén megindul a Prágai Magyar Hírlap.

1922. augusztus 17-én Horthy országos nyomorenyhító akciót hirdet.

1922. szeptember 17-én Zentán megalakul a Jugoszláviai Országos Magyar Párt.

1922. október 26-án Mussolini-puccs Olaszországban: „Marcia su Roma”.

1922. november 21-én megnyílik a budapesti Corvin Mozi.

1922. december 30-án létrejön a Szocialista Szovjet Köztársaságok Szövetsége (SzSzkSz = SZU.). A Szovjetunió és Németország az olaszországi Rapallóban diplomáciai és gazdasági egyezményt köt.

1922-ben megjelenik József Attila első verseskötete „A Szépség Koldusa”, és Móríc Zsigmond „Tündérkert” c. műve, melynek további 2 folytatása 1935-ben jelenik meg.

1923. január 1-jén megkezd működését a Budapesti Székesfővárosi Közlekedési Részvénytársaság (BSZKRT.)

1923. március 2-án üzembe helyezik a csepeli rádióadót.

1923. április 3-án Budaörsről megindul a magyar légitforgalom.

1923. július 24-én Lausanne-ban az antanthatalmak és Törökország képviselői aláírják a békeszerződést.

1923. augusztus 2-án Gömbös Gyula és csoportja Fajvédő Pártot alapít.

1923. október 14-én Pécsen megnyílik az áttelepült Erzsébet Tudományegyetem.

1923. november 14-én polgári és katonai érdemek jutalmazására a kormányzó új érdemkeresztet, valamint ezüst és bronz érdemérmét alapít.

1923. november 20-án a budapesti Bazilikában ünneplik Habsburg Ottó születésnapját.

1923-ban megalakul a Bauxit Trust.

1923-ban megjelenik Bartók Béla – Kodály Zoltán „Erdélyi magyarság. Népdalok” c. munkája.

1924 januárjától megjelenik a Magyar Rádió Újság.

1924. január 21-jén meghal V. I. Lenin.

1924. április 10-én a Kereskedelemügyi Minisztériumon belül felállított Légügyi Hivatal a katonai repülés szervezője volt.

1923. január 31-én Magyarország belép a Népszövetségbe, és április 22-én Genfben, a népszövetségi tanács 24. ülészakán Magyarországnak ítélik Somoskő és Somoskőújfalú községeket és a környékbeli bányákat.

1923. május 2-22. között Bethlen István miniszterelnök és Kállay Tibor pénzügyminiszter Párizsban, Londonban és Rómában a magyar pénzügyi kölcsönről tárgyal. A Jóvátételi Bizottság elvileg hozzájárul a kölcsönhöz. Július 28-án Svájcban összeül a kisantant konferencia (Csehszlovákia, Románia, Szerb-Horvát-Szlovén Királyság), amely megtárgyalja a magyar kölcsön ügyét. A kölcsönt Magyarország nem fordíthatja fegyverkezésre és irredenta propagandára.

1923. május 26-án a Budapesti Büntető Törvényszék ítéletet hirdet Gerő Ernő és 66 kommunista társa perében.

1923. június 21-én teszik közzé a trianoni békeszerződésben a kisebbségek védelmére vállalt kötelezettségek végrehajtásáról szóló 4800/1923. ME. sz. rendeletet.

1923. szeptember 4-24. között a Genfben folytatott tárgyalásokon megegyezés jön létre Bethlen miniszterelnök és Beneš cseh külügyminiszter között a határátlépések megkönnyítésére, az állampolgárság és illetékesség, a propaganda és a magyar államkölcsön kérdésében.

1923. szeptember 8-án kiadott 1923:XXV. tc. a közalkalmazottak létszámát 20 %-kal csökkenti. Az október 19-i 7502/1923. ME. sz. r. szabályozza az állami alkalmazottak politikai tevékenységét.

1923. december 20-án a Népszövetség tanácsa elfogadja a magyarországi pénzügyi szanálás tervezetét. Irányelvek:

- Magyarország új jegybankot állít fel,
- a költségvetés egyensúlyát 1926. június 30-ig helyreállítja,
- az ország 250 millió aranykorona újjáépítési hitelt vesz fel,
- az ország pénzügyi ellenőrzését főbiztos végzi,
- 1926. júniusáig a jóvátételi fizetéseket felfüggesztik,
- a népszövetségi kölcsön 20 év alatt fizetendő vissza.

1924. február 21-én a Jóvátételi Bizottság elfogadja Magyarország pénzügyi szanálásának tervét: 179 millió aranykorona jóvátételt a Szerb-Horvát-Szlovén Királyságnak 3 évi szénzállítást rögzít.

1924. március 14-én Genfben magyar-román egyezményt írnak alá, amelyben Magyarország lemond a háborúban a románok okozta károk megtérítéséről, Románia pedig garantálja Magyarország területi épségét.

1924. évi törvények:

- II. tc. (március 28.) a kisebbségi nyelvek közhivatalokbani ismeretéről,
- IV. tc. (április) az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról,
- V. tc. a Magyar Nemzeti Bank felállításáról,
- XI. tc. (május 20.) a középiskolákról.

1924. május 31-én kiadott 4300/1924. ME. sz. r. az *Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság* felállításáról. 1924. június 30-án a belügyminiszter 124000/1924. ME. sz. körrendeletében a *leventeegyesületek* szervezéséről intézkedik.

1924. szeptember 17-én Bécsben megnyílik a *Collegium Hungaricum*.

1924. április 14-én megalakul a Magyarországi Szocialista Munkáspárt. (MSZMP.)

1924. május 24-én megalakul a Magyar nemzeti Bank.

1924. szeptember 5-én Magyarország és a Szovjetunió diplomáciai egyezményt köt Berlinben.

1924. szeptember 12-én aláírják a magyar-szovjet kereskedelmi megállapodást.

1924. szeptember 28-án Veszprémben megtartják az első balatoni kongresszust.

1924-ben megjelenik Kosztolányi Dezső „Pacsirta” c. regénye.

1925. június 30-án Vági Istvánt és társait letartóztatják.

1925. augusztus 18-21. között tartja a Kommunisták Magyarországi pártja I. kongresszusát Bécsben.

1925. október 5-16. között a locarnói konferencia.

1925. november 18-án hatályba lép az Országos Közegészségügyi Intézet felállításáról szóló 1925:XXXI. tc.

1925. november 21-én 125 éves jubileumát ünnepli a Pesti Izraelita Hitközség.

1925. december 1-jén felavatják a pesti rádióstúdiót.

1925-ben megnyílik a pesti Corvin Áruház.

1926. január 12-én Budapesten megalakul a Magyar Telefonhíradó és Rádió Rt.

1926. február 25-én Gaál Gaszton vezetésével megalakul a konzervatív Agrárpárt.

1926. július 16-án Rassay Károly elnökletével megalakul a Független Nemzeti Demokrata Párt.

1926. július 18-án Marosvécsen megalakul az Erdélyi Helikon írói munkaközösség.

1926. október 3-6. között Bécsben rendezik a Páneurópai Unió első kongresszusát.

1926. november 20-án a budapesti Városligetben megnyitják a Műjégpályát.

1926. december 14-15. között, az Egységes Párt 60,1 %-os győzelmével tartják az országgyűlési választásokat.

1926-ban felépült az első szovjet vízi erőmű.

1926-ban Németországot felveszik a Népszövetségbe.

1924. október 26-án Szegeden felavatják az Alföldi Mezőgazdasági Intézetet.

1924. november 30-1928. február 28. között a belügyminiszter megvonja a *Népszava* utcai árusításának jogát. - 1924. december 31-én a *Népszava* közli a Bethlen-Peyer-paktumot. - Az MSZDP 1924. december elejétől 1925. május 26-ig parlamenti passzivitásban van.

1924-ben megalakul a *Magyar Hirdető Iroda*.

1925. március 18-án a nemzetgyűlés elfogadja az első aranyalapú költségvetést.

1925. április 18-án megnyitja kapuit a Budapesti Nemzetközi Vásár.

1925. június 3-án megnyílik a Csepeli Szabadkikötő.

1925. július 7-én a nemzetgyűlés elfogadja a választójogi törvényjavaslatot, amely az ország nagy részén visszaállítja a nyílt szavazást.

1925. szeptember 22-én a rendőrség letartóztatja a Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP.) és a Magyarországi Szocialista Munkáspárt (MSZMP.) 40 tagját, köztük Rákosi Mátyást és Hámán Katót.

1925. december 19-én MTI közlemény adja közzé: Hágában három magyar állampolgárt letartóztattak, mert 10 millió frank értékben, hamisított ezerfrankosokat találtak náluk. 1925. december 14-én tartóztatta le a rendőrség Jankovich Arisztid magyar diplomáciai futárt. A frankhamisítási botrány vezetői Teleki Pál és Nádosy Imre országos rendőrfőkapitány voltak. 1926. január 20-án a frankhamisítási botrány politikai vonatkozásainak kivizsgálására a nemzetgyűlés parlamenti bizottságot küld ki.

1926:VII. tc. (március 24.) népiskolák létesítéséről és fenntartásáról, báró Klebelsberg Kúnó vallás- és közoktatásügyi miniszter törvénye.

1926. május 16-án a Budai-hegységben, Nagyszénáson felavatják az első munkás-turistaházat.

1926. május 7-26. között a frankhamisítási per a törvényszék előtt. Május 26-án a Budapesti Büntető Törvényszék ítéletet hirdet a frankhamisítási perben: Nádosy Imrét és herceg Windischgrätz Lajost 4 évi fegyházra és 10-10 millió korona pénzbüntetésre, hivatalvesztésre és politikai jogaik felfüggesztésére ítélik.

1926. július 1-jén a Népszövetség Tanácsának magyar albizottsága megszünteti a magyar államháztartás ellenőrzését és a népszövetségi főbiztosi állást.

1926. október 14-én Bethlen István miniszterelnök benyújtja kormánya lemondását a frankhamisítási ügy politikai vonatkozása miatt. A lemondást a kormányzó nem fogadja el.

1926. évi törvények:

- XXII. tc. (november 15.) az országgyűlés felsőházáról,
- XXIV. tc. (december 2.) a leányközépiskolákról és leánykollégiumokról.

1926. december 23-án a fővárosban a Nagykörút és a Rákóczi út sarkán felállítják az első közlekedési lámpát.

1927. január 1-jén bevezetik az új fizetőeszközt, a pengőt.

1927. április 4-6. között Bethlen István miniszterelnök római látogatása alkalmával Bethlen és Mussolini aláírják a kölcsönös olasz-magyar barátsági és gazdasági együttműködést.

1927. január 27-én a 203000/1926. sz. belügyminiszteri körrendelet bevezeti a fényképes „személyigazoló jegyet”.

1927. március 31-én megszűnt az antant katonai ellenőrzése.

1927. július 15-én a forradalmi tüntetőkkel utcai harcokra kerül sor Bécsben.

1927. július 27-én Herczeg Ferenc elnökletével megalakul a Magyar Revíziós Liga.

1927 szeptemberében megindul a *Magyar Szemle*.

1927. november 6-án a budapesti Országház téren felavatják a Kossuth-szobrot.

1927. november 9-én a kommunista Szántó Zoltánt nyolc és fél évi börtönre ítélik.

1927. december 23-án a Koronatanács határozatot hoz a rejtett haderőfejlesztésről. 1932. augusztus 1-jétől vezetik be az általános védkötelezettséget.

1927-ben létrejön az Országos Társadalombiztosítási Intézet (OTI).

1928. április 10-én Balatoni Intéző Bizottság alakul.

1928. április 26-án hatályba lép az ún. második „numerus clausus” törvény: 1928:XIV. tc.

1928. június 15-én Kassán megalakul a Szlovenszói Magyar Kultúregyesület, titkára: Sziklay Ferenc.

1928. augusztus 11-én megalakul a Magyar Fasiszta Munkások Országos Pártja.

1928. október 28-án átadják a forgalomnak a csepeli nemzetközi szabadkikötőt.

1928. december 11-én a pilisvörösvári bányászok tüntetnek.

1928-ban a Margit-szigeten megszűnik a Lóvasút.

1929. május 1-3. között utcai harcokra kerül sor Berlinben a tüntető kommunisták és a rendőrök között.

1929. május 13-20. között megrendezik az első könyvhetet Magyarországon.

1929. július 1-jén a Rendőr Újonciskolán felállítják az első magyar páncélosalakulatot.

1929. október 25-én kirobban a New York-i tőzsdacrack, kezdetlét veszi a világgazdasági válság.

1930. június 4. a trianoni békeszerződés 10. éves évfordulója.

1930. szeptember 1-jén tüntetések a fővárosban és vidéken.

1927. június 21-én H. S. Rothermere lord a *Daily Mail* c. lapban írt cikkében Európa érdekében is szorgalmazza a trianoni béke revízióját.

1927. évi törvények:

- XII. tc. (július 3.) a polgári iskolákról,
- XIII. tc. (július 3.) a külföldi magyar intézetekről és a magyar műveltség céljait szolgáló ösztöndíjakról,
- XXI. tc. (december 28.) március 15-e nemzeti ünnepé nyilvánításáról,
- XXXII. tc. (december 28.) Kossuth Lajos örök érdemeit és emléket törvénybe iktatja.

1927. szeptember 5-én a kormányzó jelenlétében Tihanyban felavatják az *Országos Magyar Biológiai Kutató Intézetet*. Alapkövének letételére 1926 augusztusában került sor.

1927. október 26-án a kormány megbízásából, Prónay György vezetésével 8 tagú küldöttség utazik Rómába, az olasz fasiszmus rendszerének tanulmányozására.

1928. március 4-én Debrecenben tartott beszédében Bethlen miniszterelnök kijelenti, hogy az ország a határok békés revíziójára törekszik.

1928. április 29-én a lakihegyi új, 20 kW-os rádióadó megkezd a műsorszórást. Júniusban a rádió előfizetők száma 100 ezer fő.

1928. augusztus 4-én hatályba lép az öregség, rokkantság, özvegyiség és árvaság esetére szóló kötelező biztosítást kimondó 1928:XL. tc.

1928. szeptember 9-én Budapesten levegőbe emelkedik az első helikopter, Asbóth Oszkár találmánya.

1928. október 1-jén megalakul az Idegenforgalmi Tanács.

1928. november 24-én Horthy kormányzó felavatja az Alföld energiaszükségletét biztosító salgótarján-szolnoki villamos vezetékét.

1928-ban megjelenik Hóman Bálint - Szekfű Gyula „*Magyar Történet*” c. művének első kötete. 1928-ban kiadják Zilahy Lajos „*Valamit visz a víz*” c. regényét.

1929:XXXIII. tc. (július 18.) a Nemzeti Közművelődési Alap létesítéséről.

1929. augusztus 3-9. között Budapesten rendezik a XXI. Eszperantó Világkongresszust.

1930. január 4-20. között Hágában konferenciát rendeznek, amely a magyar jóvátétel végleges rendezéséről is határoz. Magyarországot 25 évre évi 13 és fél millió pengő háborús jóvátétel fizetésére kötelezik. Magyarország pénzügyi ellenőrzése megszűnik.

1930. április 11-én újabb Bethlen-Mussolini találkozóra kerül sor Rómában.

1930. május 20-án megszűnik a magyarországi népszövetségi ellenőrző bizottság működése.

1930. június 15-én Bethlen Londonba látogat.

Az 1930. július 3-i 1930:XXXI. tc. felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy egyes gazdasági ágazatokra és országos beruházásokra az országgyűlés előzetes hozzájárulása nélkül kölcsönt vehessen fel.

1930. december 10-én a Független Kisgazdapárt és az Agrárpárt fúziójával létrejön a Független Kisgazda, Földműves és Polgári Párt.

1930. szeptember 7-9. között rendezik az MSZDP. XXVII. kongresszusát.

1930. október 12-én Békésen megalakul a Független Kisgazdapárt.

1930. október 24-én Szegeden felavatják a szegedi fogadalmi templomot.

1930. december 3-án nyílik meg a margitszigeti Nemzeti Sportuszoda.

1931. január 14-én Prónay Pál és Ostenburg Gyula megalakítják a Magyar Országos Fasiszta Pártot.

1931. április 14-én Spanyolországban győz a népfront, kikiáltják a köztársaságot.

1931. május 15-én XI. Pius pápa kiadja szociális enciklikáját.

1931. június 28-30. között országgyűlési képviseléválasztások zajlanak.

1931. szeptember 14-én a japán csapatok betörnek Mandzsúriába.

1931. szeptember 25-én a Royal moziban bemutatják a „Kék bálvány” , az első magyar hangosfilmet. November 17-én a „Hippolyt a lakáj” c. filmet.

1931. november 28-án a rendőrség leleplezi a Vannay László vezette jobboldali tisztai puccskísérletet.

1932. január 27-én japánok szállnak partra Kínában, megkezdődik a japán-kínai háború.

1932. április 24-én a budapesti Operaház bemutatja Kodály Zoltán „Székelyfő” c. daljátékát.

1932 májusában felavatják a debreceni egyetem új épületét.

1932. június 16-án a Meskó Zoltán vezette Magyar Nemzetiszocialista Földműves és Munkaspárt megalakításával zászlót bont a hazai nemzetiszocializmus.

1932. október 27-én a Nemzeti Egység Pártja néven átalakul az Egységes párt.

1933. január 30-án Hitler kancellár hatalomra kerülése Németországban. Február 27-én Berlinben kigyullad a birodalmi gyűlés (Reichstag) épülete. Hitler bevezeti a diktatúrát.

1933. március 4-én az USA-ban hivatalba lép F. D. Rooseveltnél.

1933. szeptember 6-án a belügyminiszter 145500/1933. sz. körrendeletében eltiltja a horogkeresztes jelvény használatát.

1933. szeptember 21-én megkezdődik a lipcsei per, melynek fővádlottja Georgi Dimitrov.

1931. január 25-én Bécsben aláírják a magyar-osztrák barátsági szerződést.

1931. május 11-én a bécsi Creditanstalt bejelenti a csődöt. Ezzel megkezdődik az európai pénzügyi és gazdasági válság.

1931. július 7-én hatályba lép a gazdasági versenyt szabályozó 1931:XX. tc., az ún. „kartell törvény”.

1931. június 28-30. közötti országgyűlési választásokon az Egységes Párt győz.

1931. július 13-án a pénzügyi válság kezdete Magyarországon. Augusztus 14-én Párizsban Magyarország aláírja a 4,8 millió font értékű kölcsönszerződést. 14 napos bankzárlat az országban. Augusztus 19-én lemond Bethlen István miniszterelnök kormánya. 24-én megalakul a gróf Károlyi Gyula vezette kormány.

1931. szeptember 13-án Matuska Szilveszter felrobbantja a biatorbágyi vasúti híd előtti vágányszakaszt, és a 10. sz. bécsi gyorsvonat a mélységbe zuhan (22 halott, 17 sebesült). 1931. szeptember 19-i 10479/1931. sz. igazságügyi miniszteri rendelet bevezeti a rögtönbíráskodást, a 4980/1931. ME. sz. rendelet pedig betiltja a politikai gyűléseket.

1931. október 22-én közzéteszi Magyarország pénzügyi helyzetéről szóló jelentését a Népszövetség szakértői bizottsága.

1932. január 18-án munkanélküliek tüntetése Budapesten. Február 18-án Pacsán a végrehajtások miatt tiltakozó tömegbe lönek a csendőrök: négy halott, több sebesült.

1932. július 15-én a fővárosi rendőrség letartóztatja a KMP. vezetőit: Sallai Imrét, Fürst Sándort, Karikás Frigyeszt. Július 28-án a statáriális bíróság halálra ítéli Sallai Imrét és Fürst Sándort, és még aznap kivégzik őket.

1932. október 1-jén megalakul Gömbös Gyula (+ 1936. október 6.) kormánya. Október 10-én a kormány 9900/1932. sz. rendeletével azonnali hatállyal megszünteti a rögtönbíráskodást. Október 25-én a Gömbös-kormány 95 pontos munkatervet ad közre.

1933. január 8-án Magyarországra irányuló olasz fegyvercsempészetet leplez le a Népszava.

1933. június 17-18-án Gömbös miniszterelnök váratlan németországi látogatása során Berlinben Hitlerrel tárgyal, Erfurtban pedig részt vesz a rohamosztatok csapatszempléjén. Július 10-én Gömbös Bécsben Dolfuss osztrák kancellárral tárgyal. Július 22-én Berlinben aláírják a német-magyar kereskedelmi szerződést. Július 23-26. között Gömbös Gyula miniszterelnök és Kánya Kálmán külügyminiszter – Mussolini vendégeként - Rómába látogat. Szeptember 1-jén olasz-magyar kereskedelmi szerződést kötnek.

1933. augusztus 4-15. között Gödöllőn rendezik a cserkészek IV. világtalálkozóját.

1933. augusztus 25-én hatályba lép a kormányzói jogkör kiterjesztéséről szóló 1933:XXIII. tc.

1933. december 2-án Gömbös Gyula miniszterelnök felavatja a lakihegyi 120 kW-os rádió nagyadót, mely megkezdte a műsorszórását.

1934. február 4-én Magyarország felveszi a diplomáciai kapcsolatot a Szovjetunióval. Február 6-án Rómában aláírják a Magyarország és a Szovjetunió diplomáciai kapcsolatfelvételéről szóló szerződést.

1933. november 27-én a budapesti és a debreceni egyetemet antiszemita zavargások miatt egy hétre bezárják.

1933. október 14-én Németország kilép a Népszövetségből. – Véget ér a gazdasági világválság.

1933. december 16-án megindul az első trolibuszjárat Óbudán.

1934. február 12-én általános sztrájk és utcai harcok zajlanak Bécsben.

1934. június 23-i 5600/1934. sz. kormányrendelet a mezőgazdaságnak nyújtandó kedvezményekről.

1934. július 17-én a belügyminiszter rendeletileg betiltja a Nemzetiszocialista Pártot és alakulatait.

1934. július 25-én a nemzetiszocialisták sikertelen fegyveres puccskísérlete Bécsben. E. Dolfuss kancellárt az osztrák náciak meggyilkolják.

1934. augusztus 2-án Hitler totális törvényhozó és végrehajtó hatalmat vezet be.

1934. szeptember 15-én a Szovjetunió belép a Népszövetségbe.

1935. január 21-február 4. között a Budapesti Büntető Törvényszéken újból lefolytatott perben Rákosi Mátyás volt népbiztost, február 8-án életfogytiglanra ítéli a Tanácsköztársaság alatti tevékenységéért.

1935. március 1-jén a német hadsereg bevonása a Saar-vidékre. Március 16-án Németországban bevezetik az általános hadkötelezettséget.

1935. április 25-én hatályba lép az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935:IV tc.

1935. július 28-án megindul az *Esti Újság* c. kormánylap.

1935. augusztus 2-án Moszkvában megnyílik a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa.

1935. szeptember 15-én a Német Birodalomban kihirdetik a nürnbergi fajvédelmi (zsidó-ellenes) törvényeket.

1935. október 2-án Olaszország megtámadja Abesszínát.

Gróf Bethlen István 1935. november 7-én, 1936. január 1-jén szembefordul Gömbös diktatórikus uralmával.

1936. március 7-én a német haderő megszállja a Rajna-vidéket.

1936. február 16-án népfőnt győzelem a spanyol, május 2-án a francia választásokon.

1934. március 14-17. között Rómában olasz-magyar-osztrák politikai-gazdasági tárgyalásokat követően (Mussolini – Gömbös – Dolfuss) 17-én aláírják a 3 római jegyzőkönyvet.

1934. június 2-án hatályba lépő törvények:

- XI. tc. a középiskolákról,
- VIII. tc. a Magyar Nemzeti Múzeumról,
- X. tc. a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem szervezéséről.

1934. október 9-én Marseille-ben egy horvát usztasa meggyilkolja II. Sándor jugoszláv királyt és J. L. Barthou francia külügyminisztert.

1934. október 20-án Gömbös Gyula miniszterelnök hivatalos látogatásra Varsóba érkezik.

1934-ben Szilárd Leó és T. Chalmers Angliában felfedezi a *Szilárd-Chalmers-effektus* néven ismert kémiai jelenséget.

1935. március 5-én Gömbös feloszlítja az országgyűlést, s magához ragadja a hatalmat az Egységes pártban. Horthy kormányzó feloszlítja az országgyűlést, és kiírja az új választásokat.

1935. március 20-án Endrődön (Békés m.) a kisgazdapárti népgyűlést csendőrsortűzzel kergetik szét, hat halott marad a helyszínen.

1935. március 31-április 4. között országgyűlési választásokat tartanak vidéken, április 6-7. között Budapesten. 1935. április 15-én a minisztertanács jóváhagyja a Gömbös-féle reformprogram 4 éves munkatervét.

1935. szeptember 15-16. között az MSZDP XXX. kongresszusán határozatot hoznak a fasizmus elleni harcról. - 1935. december 6-án Berlinben titkos megállapodást kötnek Magyarország és Németország belügyi szervei a „nemzetellenes irányzatok” elleni harcról.

1936. március 22-én közgyűlést tartja a Magyarországi Földmunkások Országos Szövetsége.

1936. május 7-8. között a Kommunista Internacionálé végrehajtó bizottságának titkársága feloszlítja a KMP központi bizottságát.

1936. május 19-én hatályba lép a tűzrendészet fejlesztéséről szóló 1936:C. tc., amely felállítja a tűzoltóságokat.

1936. augusztus 22-én a Bajorországi Berchtesgardenben Horthy kormányzó Adolf Hitler kancellárral tárgyal a Jugoszláviával és Csehszlovákiával kapcsolatos politikáról, a román-szovjet egyezményről és Magyarország fegyverkezési egyenjogúságának kérdéséről.

1936. szeptember 2-án a kormányzó Darányi Kálmán (1936-38) földművelésügyi minisztert bízza meg a miniszterelnöki teendők ellátásával. – Gömbös Gyula 1936. október 6-i halála után – október 12-én alakul meg a Darányi-kormány.

1936. november 13-án a budapesti Oktogon teret Mussolini térnek keresztelik át.

1937. január 13-án a budapesti Magyar Színházban Thomas Mann felolvasóestet tart.

1937. március 14-én XI. Pius pápa kibocsátja „Égő aggodalommal” kezdetű enciklikáját a fasizmus ellen.

1937. március 15-én Budapesten a Múzeum-kerti ünnepségen nyilvánosságra hozzák a Márciusi Front (1938-ban felbomlott) 12 pontját.

1936. július 17-én Franco tábornok vezette fasiszta csapatok támadásával megindul a spanyolországi polgárháború.

1936. augusztus 1-6. között Berlinben rendezik a XI. olimpiát.

1936. szeptember 7-én a csehszlovákiai Magyar Párt átnyújtja M. Hodža miniszterelnöknek a magyar kisebbség sérelmeit tartalmazó följegyzést.

1936. október 25-27. között megalakul a Berlin-Róma-tengely. Németország és Olaszország külpolitikáját összehangolják.

1936. november 25-én Németország és Japán megkötö az antikomintern paktumot.

1937. április 15-én a budapesti rendőrség őrizetbe veszi Szálasi Ferencet, április 16-án a belügyminiszter betiltja a Nemzeti Akarat Pártja működését, április 24-én Szálasi Ferencet izgatásért háromhónapi fogházra ítélik.

1937. április 27-én megalakul az Országos Öntözésügyi Hivatal.

1937. május 11-én hatályba lép a városrendezésről és az építésügyről szóló 1937:VI. tc.

1937. július 7-én Japán megtámadja Kínát.

1937. szeptember 25-én Hitler és Mussolini találkoznak Münchenben.

1937. október 13-án a fővárosban és környékén légvédelmi gyakorlatot tartanak.

1937. november 5-én Hitler a hadsereg és a külügyek vezetői előtt ismerteti háborús terveit.

1937. december 3-án József Attila költő Balatonszárszón elhunyt.

1937. december 29-én Magyarországon megindul a kőolajbányászat.

1938. március 11-12-13. között Seyss-Inquart osztrák kancellár hívására német katonaság vonul be Ausztriába (Anschluss), amely 1945-ig Ostmark néven a Harmadik Birodalom részévé vált. Hitler március 13-án bevonul az osztrák fővárosba, Bécsbe.

1938. április 29-én Héjjas Iván elnöklétével megalakul a Fajvédők Országos Szövetsége.

1938. április 30-án hatályba lép a gazdasági munkavállalók kötelező öregségi biztosításáról szóló 1938:XII. tc.

1937. április 18-án Darányi Kálmán Szegeden állást foglal a diktatúra ellen, és bejelenti a zsidó kérdést meg kell oldani.

1937. június 9-én a belügyminiszter utasítja a rendőri szerveket a spanyolországi harcokban részt vevő magyar antifasiszták nyilvántartásba vételére és állandó megfigyelésére.

1937. július 28-án hatályba lép a kormányzói jogkör kiterjesztéséről és a kormányzóválasztásról szóló 1937:XIX. tc., mely utódajánlási joggal ruhazza fel a kormányzót, s kizárja feleségre vonását.

1937. október 23-án Szálasi Ferenc vezetésével Magyar Nemzetiszocialista Párt néven egyesülnek a szélsőjobboldali nemzetiszocialista pártok. A rendőrség 1938. február 21-én betiltja működését.

1937. november 21-én Darányi miniszterelnök Hitlerhez látogat.

1937-ben Szent-Györgyi Albert a C-vitamin felfedezéséért fiziológiai (orvostudományi) Nobel-díjat kap.

1938. január 12-én Magyarország elismeri a spanyolországi Franco-kormányt, rokonszenv-nyilatkozatot tesz az antikomintern paktum mellett.

1938. február 4-10. között Horthy Miklós kormányzó lengyelországi útján az olasz-jugoszláv-magyar-lengyel, ún. „horizontális tengely” kialakítását kívánta elérni.

1938. március 5-én a Nemzeti Egység Pártja győri politikai gyűlésén Darányi miniszterelnök programbeszédében 1 milliárd pengő értékű fegyverkezési programot jelentett be.

1938. április 3-án Horthy Miklós kormányzó rádiónyilatkozatában elítéli a szélsőjobboldali izgatásokat.

1938. május 13-án megalakul Imrédy Béla kormánya (1938-1939).

1938. május 25-29. között Budapesten rendezik a 34. Eucharisztikus Világkongresszust. Május 30-án a Szent István-év jubileumi eseménysorozatát az országház előtti téren szentmise, és a Hősök teréig haladó Szent Jobb-körmenet nyitotta meg.

1938. évi törvények és rendeletek:

- 3400/1938. ME. sz. r. (május 29.) az állami és köztisztviselők egyesületi működéséről,
- XV. tc. (május 29.) a társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának hatékonyabb biztosításáról („első zsidótörvény”).

A zsidók számának alakulása Magyarországon:

- II. József korában: 83000 fő
- 1869-ben: 542000 fő (29 % 160 ezer fő város lakó)
- 1900-ban: 851000 fő (Magyarország lakóinak 5 %-a)
- 1910-ben: 910000 fő
- 1914-ben: 1 millió fő

A fokozatos létszám emelkedés a bevándorlásból, az orosz zsidók – III. Sándor cár programjai miatt – beköltözéséből adódott. Társadalmi struktúrájukból szinte teljesen hiányzott az agrárnépesség. Több mint 50 %-uk iparral, kereskedelemmel és pénzügyletekkel foglalkozott (kereskedés, közvetítés, tőkefelhalmozás).

- XVI. tc. (május 29.) az állami rend megóvása végett szükséges büntetőjogi rendelkezésekről,
- XVII. tc. (május 29.) az egyesülési szabadsággal elkövetett visszaélések megtorlásáról,
- XX. tc. (június 3.) a honvédelem és a közgazdaság fejlesztéséről, egyes népjóléti beruházásokról.

1938. augusztus 20-29. között a jugoszláviai Bledben tartott Kisantant Konferencián elismerik Magyarországnak fegyverkezési egyenjogúságát.

1938. szeptember 15-én Chamberlain angol miniszterelnök Hitlerhez repül Berchtesgadenba. Szeptember 29-én N. Chamberlain angol, E. Daladier francia miniszterelnök, A. Hitler német birodalmi kancellár és B. Mussolini olasz kormányfő Münchenben a „csehszlovák kérdéstről” tárgyalnak, és szerződést írnak alá Csehszlovákia felosztásáról.

1938. október 1-jén a németek megszállják a Szudéta-vidéket.

1938. október 5-én Zsolnán megalakul az autonóm szlovák kormány, Jozef Tiso miniszterelnök vezetésével.

1939. február 3-án Budapesten a Dohány utcai zsinagóga ellen nyílas terroristák bombamerényletet követnek el.

1939. március 14-én J. Tiso miniszterelnök bejelenti az önálló Szlovák Köztársaság megalakulását. Március 15-én a német hadsereg megszállja Cseh- és Morvaországot (Cseh Protektorátus). Március 23-án Hitler megszállja a litván Memel-vidéket.

1939. március 28-án Franco bevonul Madridba, Spanyolországban győz a fasizmus. Április 7-13. között Olaszország megszállja Albániát.

1939. július 29-én Makón megalakul a Nemzeti Parasztpárt (Darvas József, Veres Péter, stb.)

1939. augusztus 23-án Moszkvában Németország és a Szovjetunió képviselőiben – Ribbentrop német külügyminiszter és Molotov szovjet külügyi népbiztos - megemeltámadási szerződést írnak alá. - Augusztus 29-én a Tiso-kormány beleegyezésével német csapatok szállják meg Szlovákiát. -

1939. augusztus 31-én Hitler parancsot ad Lengyelország megtámadására és provokációs német támadás éri a gleiwitzi német rádióadót. Szeptember 1-jén kitör a II. világháború, Németország megtámadja Lengyelországot.

Szeptember 3-án Franciaország és Anglia hadat üzen Németországnak.

1938. október 2-án Lengyelország fegyveresen birtokba vette a vitatott Teschen-vidéket, kb. 1000 km² területtel és 250 ezer lakossal.

1939. november 30-án kitör a szovjet- finn háború. 1939. december 14-én Quisling norvég politikus látogatást tesz Berlinben.

1938. június 25-én Horthy kormányzó megnyitja a Szent István Évet. Augusztus 20. nemzeti ünnep lett. 1938. augusztus 18-án tartották az Országgyűlés alsó- és felsőházának egyesített ülését. Hóman Bálint Szent István királyról tartott értékelő elemzést.

1938. augusztus 22-25. között Horthy Miklós kormányzó és Imrédy Béla miniszterelnök Hitlernél tesznek látogatást. Szeptember 20-án Imrédy miniszterelnök, Kánya külügyminiszter, Keresztes-Fischer Lajos altábornagy Hitler kancellárral tárgyal Obersalzbergben.

1938. november 2-án a bécsi Belvedere-kastélyban kihirdetik a tengelyhatalmak döntőbíróági határozatát, az „*első bécsi döntést*”. November 5-én megkezdődik a magyar bevonulás a Felvidékre: Horthy Miklós személyesen vezette az alakulatokat, november 6-án Komáromba és november 11-én Kassára, majd a felvonulás a Kárpátalja övezetébe folytatódott, így 11915 km² terület 862747 fővel (87 % magyar) került vissza.

1938. november 26-án Imrédy miniszterelnök engedélyezi a magyarországi németek szervezetének, a *Volksbundnak* megalakulását. A Volksbund 1939. április 30-án, Cikó községben (Tolna m.) *Basch Ferenc* vezetésével alakult meg.

1939. január 6-án Imrédy Béla miniszterelnök meghirdeti a Magyar Élet Mozgalmat. Február 16-án - az Imrédy-kormány lemondása után - a kormányzó Teleki Pált nevezi ki miniszterelnökké (1939-1941). Első miniszterelnöksége 1920-21. között tartott. 1939. február 16-án Magyarország csatlakozik az antikomintern paktumhoz.

1939. február 25-én a belügyminiszter betiltja a Magyar *Nemzetiszocialista Párt – Hungarista Mozgalom*, valamint a *Hungarista Párt* működését. 1939. március 8-án a képviselőházban Hubay Kálmán bejelenti a *Nyilaskeresztes Párt* megalakulását.

1939. március 11-én hatályba lép a honvédelemről szóló 1939:II. tc., mely bevezeti a 12. életévtől kötelező honvédelmi nevelést, a Levente-kötelezettséget.

1939. március 14-én Hitler bevonul Cseh-Morvaországba, 15-én a magyar honvédség alakulatai megkezdik a Kárpát-alja megszállását. Április 11-én Magyarország kilép a Népszövetségből. 1939. április 28-án Teleki Pál miniszterelnök Hitlerhez látogat. 1939. május 5-én kihirdetik az 1939:IV. tc.-t, az ún. „*második zsidó törvényt*”.

1939. május 28-29. között országgyűlési választásokat tartanak Magyarországon. 1939. június 10-én 43 szélsőjobboldali nyílas képviselő a parlamentben.

1939. szeptember 10-én a minisztertanács visszautasítja a német csapatok átvonulására vonatkozó kérést.

1939. szeptember 17-én a Vörös Hadsereg átlépi a szovjet-lengyel határt. Szeptember 21-én a magyar kormány hivatalosan is megnyitja a határt a lengyel menekültek előtt. A menekültek száma októberben közel 70000-re növekszik. Szeptember 28-október 10. között a lengyel csapatok leteszik a fegyvert.

1939. szeptember 23-án helyreáll a diplomáciai kapcsolat Magyarország és a Szovjetunió között.

1939. október 31-én jelenik meg a *Pesti Napló* utolsó száma.

1939. november 3-án az Egyesült Államok kongresszusa a semlegességi törvény módosításával lehetővé teszi a fegyverzet és hadfelszerelés eladását fizetség ellenében a hadban álló országoknak.

1939. szeptember 1-jén 4 óra 45 perckor a néhány nappal előbb Danzig (Gdańsk) kikötőjébe befutott „Schlesswig-Holstein” nevű német hadihajó löni kezdte a Westerplatte-félsziget lengyel őrszázadát. Ugyanebben az időpontban megkezdődött az általános német támadás Lengyelország ellen. Hadüzenet nem történt, Hitler aznap reggel elmondott beszéde szerint a német csapatok „csak viszonozták a tüzet”.

Szeptember 3-án 11 órakor Nagy-Britannia, 17 órakor Franciaország kormánya bejelentette a hadiállapotot Németországgal. Gróf Teleki Pál szeptember 1-jén úgy nyilatkozott, hogy Magyarország kívül marad a háborún. Már júliusban kifejtette, hogy bár politikája a tengelyhatalmakhoz kapcsolódik, de Lengyelország elleni háborúban nem vesz részt. Angliával való jó kapcsolatokra törekedett a visszacsatolások miatt. Ennek megfelelően 1939. szeptember 11-én a kormány elutasította azt a berlini kérést, hogy engedélyezze német csapatok szállítását a kassai vasútvonalon, a szlovák-lengyel határ felé.

A közös magyar-lengyel határ ily módon nyitva maradt, ami lehetővé tette, hogy kb. 70 ezer lengyel katonai és polgári személy átmenetileg vagy tartósan menedéket találjon Magyarországon. A következő évben a menekültek többsége elhagyta az országot, akik itt maradtak, támogatásra és otthonra találtak.

A lengyelországi szovjet előrenyomulás eredményeként 1939 szeptemberében közös szovjet-magyar határszakasz jött létre Körösmezőnél.

1940. április 5-én megindul Hitler nyugati hadjárata.

1940. április 6-i 2520/1940. sz. kormányrendelet bevezeti a cukor- és zsírjegyeket.

1940. április 9-én német támadás Dánia és Norvégia ellen. Április 13-án tengeri csatára kerül sor Narvik kikötőjében angol és német hadihajók között. Május 10-én német támadás indul Hollandia, Belgium, Luxemburg és Franciaország ellen.

1940. május 10-én megbukok Chamberlain angol miniszterelnök, utóda Winston Churchill lett. Május 27-én megkezdődik a dunkerque-i csata.

1940. május 29-i 3750/1940. sz. kormányrendelet előírja a termények hatósági összeírását és piaci értékesítését, elrendeli a fölöslegek állami felvásárlását. A 4570/1940. (június 21.) sz. kormányrendelet zárolja a honvédelmi ipar számára szükséges nyersanyagokat.

1940:XX. tc. (július 12.) az iskolázási kötelezettségről és a nyolcosztályos népiskolákról.

1940. június 14-én a német csapatok bevonulnak Párizsba, 17-én Franciaország fegyverszünetet kér. Június 18-án De Gaulle tábornok felhívást intéz a francia ellenállásra.

1940. július 10-én a Francia Kommunista Párt ellenállási mozgalmat hirdet. Megkezdődik Anglia ellen a hidegháború.

1940. augusztus 14-én hatályba lép az 1940:XXIII. tc. az Országos Nép- és Családvédelmi Alap.

1940. május 10-én a hadiüzemek élére a honvédelmi miniszter katonai parancsnokokat nevez ki.

1940. június 3-án a kormány elrendeli a külföldiekkel való levelezés és a külföldi táviró- és távbeszélő-forgalom ellenőrzését.

1940. június 27-én a minisztertanács ülése állást foglal amellett, hogy ha Románia teljesíti a Szovjetunió Észak-Bukovinára és Besszarábiára vonatkozó területi követeléseit, kényszeríteni kell a magyar területi igények kielégítésére. 1940. augusztus 30-án Bécsben a Németország és Olaszország külügyminisztereinek vezetése alatti döntőbíróóság meghozza ítéletét a magyar-román vitában: *második bécsi döntés*. A visszacsatolt Észak-Erdély és Kelet-Magyarország 43591 km² területén 2185546 ember élt (51 % magyar). Szeptember 5-én a honvéds csapatok megkezdik a bevonulást a 2. bécsi döntés értelmében Magyarországnak ítélt területekre.

1940. szeptember 18-án Szálas Ferenc amnesztiával szabadul a börtönből. Szeptember 27-én Nyilaskeresztes Pártban egyesülnek a különböző szélsőjobboldali pártok. Október 21-én Imrédy Béla volt miniszterelnök *Magyar Megújulás Pártja* néven új, szélsőjobboldali ellenzéki pártot alapít.

1940. október 30-án a szabadon engedett Rákosi Mátyás és Vas Zoltán a Szovjetunióba távozik.

1940. november 20-án Magyarország, november 23-án Románia, november 24-én Szlovákia csatlakozik a háromhatalmi egyezményhez.

1940 decemberében Hóman Bálint miniszterként Berlinben jár és előadást tart a német-magyar barátság történelmi törvényszerűségéről.

1940. december 12-én Belgrádban aláírják a magyar-jugoszláv örök barátsági szerződést.

1941. március 20-án Moszkvában a szovjet kormány megbízottai 56 db 1848-as magyar zászlót adnak vissza a magyar megbízottoknak.

1941. április 2-án a német hadsereg megkezdik a Jugoszlávia elleni felvonulást Magyarország területén. 1941 áprilisában a Legfelső Honvédelmi Tanács arról vitatkozik, hogy részt vegyen-e Magyarország is a németek oldalán a Délvidék lerohanásában.

1940. szeptember 25-i 6840/1940. ME. sz. rendelet engedélyezi közalkalmazottak belépését politikai pártokba.

1940. szeptember 27-én német-olasz-japán „háromhatalmi egyezmény” aláírása Berlinben.

1940. október 8-án Bartók Béla és felesége, Pásztor Ditta búcsúhangversenyt ad Budapesten.

1940. október 28-án olasz csapatok támadnak Görögország ellen.

1940. december 18-án Hitler birodalmi kormányzó aláírja a Szovjetunió-elleni „Barbarossa-tervet”.

1940. decemberében konvojok tartanak Anglia felé az Atlanti-óceánon.

1941. január 20-án Franklin Delano Roosevelt amerikai elnököt ünnepélyesen beiktatják – ezúttal már harmadszor – elnöki tisztségébe.

1941. március 1-jén Bulgária, március 25-én Jugoszlávia csatlakozik a háromhatalmi egyezményhez.

1941. március 27-én katonai puccs Jugoszláviában.

1941. április 6-án jugoszláv bombázók miatt tartják az első légiriadót Budapesten.

1941. április 6-i 21870/1941. ME. sz. rendelet bevezeti a zsidó munkaszolgálatot.

1941. április 6-án Németország megtámadja Jugoszláviát és Görögországot. Április 27-én Athén német kézre kerül. Május 1-jén Manolisz Glezosz letépi az Akropoliszról a német zászlót.

1941. júniusában Bukovinából Magyarországra telepítik a 18. században odamenekült székelyeket.

1941. június 21-én mozgásba lendül a német hadigépezet a szovjet határon, június 22-én Németország megtámadja a Szovjetuniót.

1941. július 1-jén a belügyminiszter betilt minden politikai jellegű tüntetést.

1941. július 6-án Magyarországon hatályba lép a jobbra tartó közlekedési-rend.

1941. július 28-án Jugoszláviában megkezdődik a partizánmozgalom.

1941 nyarán megalakul a Dunai Repülőgépgyár Rt.

1941. augusztus 4-én meghal Babits Mihály író, költő.

1941. augusztus 14-én Roosevelt és Churchill találkozik az Atlanti-óceánon, közzéteszik az atlanti chartát.

1941. április 3-án Teleki Pál miniszterelnök öngyilkosságot követ el. A kormányzó Bárdossy Lászlót nevezi ki miniszterelnökké (1941-1942).

1941. április 5-én Jugoszláviában felkelés tör ki, és érvénytelenítik Jugoszlávia március 25-i csatlakozását a háromhatalmi egyezményhez, és barátsági szerződést kötnek a Szovjetunióval.

1941. április 11-én Magyarország bekapcsolódik a Jugoszlávia elleni támadásba, és fegyveres csapatokkal megszállja Bácskát. 1941. április 28-án a kormány elrendeli, hogy a visszacsatolt Bácskában az 1918. december 31. után betelepülteknek el kell hagyniuk az országot.

1941. április 24-én Horthy kormányzó Hitler német kancellárnál tesz látogatást.

1941. június 22-én a német hadsereg hadüzenet nélkül megtámadja a Szovjetuniót. Június 26-án bombatámadás éri Kassát (a légitámadásnak 32 halálos áldozata volt), Munkácsot és Rarót (Máramaros m.). Június 27-én Bárdossy közli: *Magyarország és Szovjet-Oroszország között beállt a hadiállapot.* Magyarország hadat üzen a Szovjetuniónak.

1941. július 8-október 6. között a Kárpát-csoport Kolomca székhellyel megszállási feladatokat teljesít Ukrajnában.

1941. augusztus 5-én Bajcsy-Zsilinszky Endre memorandumot juttat el Bárdossy miniszterelnökhöz, melyben helyteleníti Magyarország belépését a háborúba, *a hadbalépés nemzeti katasztrófához vezet.*

1941. augusztus 8-án hatályba lép az 1941:XV. törvénycikk, az ún. „harmadik zsidótörvény”, amely tiltja a nem zsidókés zsidók házasságát.

1941. szeptember végén a Szovjetunióban megkezdődik a Kossuth Rádió.

1941. október 6-án fiatalok tüntetnek a Batthyány-mécsesnél, november 1-jén antifasiszta tüntetés zajlik Kossuth és Táncsics sírjánál a Kerepesi temetőben.

1941. december 6-án a 8646/1941. ME. sz. rendelet intézkedik a Teleki Pál Tudományos Intézet létrehozásáról.

1941. december 6-i hivatalos közlés: *Nagy-Britannia és Magyarország között beállt a hadiállapot.* December 12-én Magyarország, Románia és Bulgária hadat üzen az Egyesült Államoknak. December 13-án hivatalos közlik: *Magyarország hadban állónak tekinti magát az Egyesült Államokkal.*

1941. december 18-án a szlovák nemzetgyűlés megszavazza a zsidók deportálását.

1942. január 1-jén az „Egyesült Nemzetek” aláírásával közös nyilatkozatban rögzítik az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, a Szovjetunió és Kína: Németország és szövetségesei ellen teljes katonai és gazdasági erejüket bevetik.

1942. január 4-én Dél-Bácskában magyar csendőri és katonai alakulatok partizánvadászat ürügyén nagyszabású megtorló intézkedést kezdenek a helyi szerb polgári lakosság ellen (kb. 1000 lakost megöltek). Január 21-23. között magyar karhatalmi erők Újvidék városát elzárják a külvilágtól, és razzia címén szerb és zsidó lakosokat gyilkolnak meg (összesen 3340 főt = 2550 szerbet, 743 zsidót, 11 magyart, 96 egyéb nemzetiségűt).

1941. szeptember 19-én a német csapatok bevonulnak Kijevbe.

1941. szeptember 29-én a Szovjetunió, az Amerikai Egyesült Államok és Anglia képviselői értekezletet tartanak Moszkvában.

1941. szeptember 28-án Budapesten megalakul a Magyar Parasztszövetség.

1941. október 2-án megkezdődik a moszkvai csata, november 6-án Moszkvában az ostrom ellenére is megünneplik az Októberi Forradalom 24. évfordulóját, Sztálin tart ünnepi beszédet, a felvonuló díszszemle résztvevői közvetlenül a frontra indulnak. December 5-én a német csapatok vereségével véget ér a moszkvai csata.

1941. december 7-én Japán támadás éri a Pearl Harbornál állomásozó amerikai hadiflottát. December 8-án Japán hadat üzen az Amerikai Egyesült Államoknak.

1941. december 15-én Párizsban agyonlövik Gabriel Pèrit.

1941. decemberében a háború világháborúvá szélesedik.

1941. december 26-án megjelenik a Népszava népfrontos karácsonyi száma.

1942. január 15-én a liszt és kenyérfogyasztás országos bevezetése.

1942. januárjában Japán győzelmet arat Ázsiában, január-februárban német-olasz győzelmek Afrikában.

1942. február 1-jén Rózsa Ferenc szerkesztésében megindul a Szabad Nép, az illegális KMP lapja.

1942. február 15-én elesik Singapore, április 29-én a japánok elfoglalják a Fülöp-szigeteket. Június 3-7. között a japán flotta vereséget szenved a Midway-szigetekenél (fordulat áll be a háborúban).

1942. május 27-én cseh hazafiak merényletet követnek el Prágában Heydrich birodalmi helytartó ellen. Június 9-én a németek elpusztítják Lidice települést.

1942. július 19-i 1942:VIII. tc. az izraelita vallásfelekezetet bevett felekezetté nyilvánítja; megvonják tőle az állami támogatást.

1942. szeptember 4-én meghal Móricz Zsigmond író.

1942. június 28-án németek a Kaukázusban. Július 1-jén elesik Szevasztopol. 1942. augusztus 19-én megkezdődik a sztálingrádi csata. Szeptember 13-án a 6. német hadsereg Sztálingrádnál eléri a Volgát.

1942. február 19-én a február 15-i 1942:II. tc. értelmében az országgyűlés közfelkiáltással kormányzó-helyettesé választja Horthy Miklós idősebb fiát, Horthy Istvánt.

1942. március 9-én a kormányzó, a lemondott Bárdossy helyébe Kállay Miklóst nevezi ki miniszterelnökké (1942-1944).

1942. március 15-én - a februárban megalakult Magyar Történelmi Emlékbizottság március 1-jei felhívását követően - koszorúzással egybekötött tüntetést rendeznek a budapesti Petőfi-szobornál. Áprilisban elfogják a KMP titkárait: Rózsa Ferencet, az illegális Szabad Nép szerkesztőjét, akit június 13-án halálra kínoznak és Schönherz Zoltánt, akit október 9-én kivégeznek.

1942. április 11-július 27. között a 2. magyar hadsereg kiszállítása a keleti frontra. Megkezdődik védelmének kiépítése a Don jobb partján, 196 km széles arcvonalon Voronyezs és Pavlovszk között. A szovjet hadsereg hídfőket tud tartani Uriv, Korotojak és Szsucsje térségében.

1942. június 5-én az Amerikai Egyesült Államok hadat üzen Magyarországnak, Romániának és Bulgáriának.

1942. augusztus 20-án repülőszerencsétlenség következtében a keleti fronton meghal Horthy István repülő főhadnagy, kormányzó-helyettes, aki Héja típusú repülőgéppel lezuhant.

1942. augusztus 25-én Magyarországon téliruha-gyűjtés kezdődik a fronton harcoló katonák részére.

1942. szeptember 5-én Magyarország egész területén érvénybe lép a légvédelmi készség.

1942. szeptember 6-i 1942:XV. tc. értelmében a zsidók mező- vagy erdőgazdasági ingatlanát, ezekkel kapcsolatos ipari üzemait és berendezéseit kártérítés ellenében kisajátítják.

1942. december 31-én hatályba lép az elfoglalt délvidéki területeknek Magyarországhoz csatolásáról szóló 1942:XX. tc.

1943. január 12-én megkezdődik a Voronyezsi Front főerőinek – a haditervhez képest egy nappal előrehozott – támadása a 2. magyar hadsereg ellen. Az 1942. szeptemberében kivonult 7160 tisztből 2570 (35,9 %) a hivatásos, 4590 (64,1 %) tartalékos állományú volt. Jány Gusztáv vezérezredes hadseregszervezési vezetésével harcoló 2. magyar hadsereg január 12-március 5. között a voronyezsi fronton az 1943. január 1-jei 1943:34 főből (1943. március 1. 100818 fő) 28044 fő megsebesült, 28000 fő fogságba esett, 41792 fő megfagyott és elesett. A zsidó munkaszolgálatosok vesztesége 25000 fő volt.

1943. február 2-án a sztálingrádi csata véget ér: Paulus német tábornok leteszi a fegyvert, a szovjet hadsereg megindul nyugat felé.

1943. február 7-én Isztambulban az angol kormány megbízottaival tárgyal Szent-Györgyi Albert Magyarország átállásának lehetőségeiről és feltételeiről. Május elején Szegedy-Maszácz Aladár, a külügyminisztérium politikai osztályának helyettes vezetője Stockholmban az angol kormány megbízottaival tárgyal Magyarország békekötésének feltételeiről.

1943. április 16-17. között Klessheimben Horthy kormányzó Hitler kancellárral tárgyal, aki Kállay miniszterelnök menesztését, a háborús erőfeszítések fokozását és a zsidókérdés radikális megoldását követeli. 1943. április 24-május 1. között hazaszállítják a keleti frontról a 2. magyar hadsereg maradványait.

1942. november 5-én a német hadsereg Afrikában, El-Alameinnél vereséget szenved.

1942. november 18-i honvédelmi miniszter 69059/1942. sz. rendelete munkaszolgálatra kötelez minden 18-48 év közötti zsidó férfit.

1942. november 19-én Sztálingrád térségében megindul a szovjet csapatok hatalmas ellentámadása. 19-23. között bezárul a szovjet gyűrű a német csapatok körül.

1942. december 2-án Bajcsy-Zsilinszky Endre és az interpellációjában elítéli a délvidéki vérengzéseket.

1942. december 22-én Berlinben kivégzik Harro Schulze-Bovsent.

1943. február 18-án bevezetik a totális mozgósítást Németországban.

1943. február 27-én norvég partizánok felrobbantják a nehézvizet előállító rjukani gyárat.

1943. május 13-án a német és olasz csapatok Afrikában leteszik a fegyvert. Július 10-én angol-amerikai csapatok szállnak partra Szicíliában.

1943. július elején a KMP Központi Bizottsága a párt nevét Békepartra változtatja.

1943. július 25-én Olaszországban megbukik a fasiszta kormány, Mussolinit letartóztatják. Szeptember 3-án Olaszország fegyverszünetet kér.

1943. október 19-30. között Moszkvában tanácskoznak az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és a Szovjetunió külügyminiszterei. Állást foglalnak a német háborús bűnösök felelősségre vonása mellett; megállapodnak az Egyesült nemzetek Szövetsége létrehozásában.

1943. november 28-december 1. között Teheránban folytat megbeszéléseket W. Churchill, F. D. Rooseveltt és J. V. Sztálin a világ II. világháború utáni újrafelosztásáról (Atlanti charta).

1944. január 14-február 24. között a leningrádi terület felszabadult, véget ér Leningrád 900 napos blokádja.

1944. március 22-én Sátoraljaújhelyen sikertelen fegyveres kitérőt kísérel meg a börtönből 400 magyar, szerb és román, zömmel kommunista fogoly.

1944. április 2-án hatályba lép az 1310/1944. ME. sz. rendelet, amely megtiltja külföldi rádióadások hallgatását, beleértve a zenei műsorokat is.

1943. június 19-én a 3550/1943. sz. kormányrendelet elrendeli az ipartelepeken és a lakóházakban légvédelmi óvóhely létesítését.

1943. július 10-én angol-amerikai csapatok szállnak partra Szicíliában. Augusztus 8-án a szövetséges légierő bombázással fenyegeti Budapestet, ha a magyar hadiipar továbbra is kiszolgálja Németországot. Szeptember 8-án Olaszország feltétel nélküli fegyverszünetet kér a szövetségesektől.

1943. augusztus 23-28. között a munkás-paraszt-értelmiségi ifjúság és a népi írók konferenciája Balatonszárszón állást foglal a nemzeti függetlenség, a demokrácia, a béke mellett.

1943. szeptember 9-án egy angol diplomata Isztambulban átadja Veress Lászlónak kormánya válaszát a magyar fél feltétel nélküli megadási szándékát tartalmazó augusztus 17-i nyilatkozatra. Az előzetes fegyverszüneti megállapodás néven ismert dokumentum szerint Magyarország kapitulációját egyelőre titokban tartják.

1943. december 14-én a Honvéd Vezérkar Főnökének Bírósága megkezdi az 1942. januári újvidéki vérengzés főbűnősei perének tárgyalását. Feketehalmy-Czeydner Ferenc altábornagy, Grassy József Újvidék városparancsnoka Németországba menekült.

1943. december végén Angliában megalakult Demokratikus Magyarországért Mozgalom elnöke, Károlyi Mihály, felhívást intéz a magyar néphez.

1944. január 12-én az angol kormány figyelmezteti Magyarországot, ha fegyveresen szembeszáll a Vörös Hadsereggel, a németekkel azonos elbánásban részesül.

A német haderő főparancsnokságának vezetési törzse már 1943. szeptember 30-án elkészítette javaslatát Magyarország megszállására („Margaréta-terv”). Hitler 1944. február 28-án adott utasítást a hadművelet végső változatának kimunkálására. Hitler 1944. március 12-én adta ki a hadműveleti parancsot a délkeleti parancsnokság (Von Weichs vezértábornagy) részére.

1944. március 18-án Hitler Klessheimben közli Horhyval, hogy elhatározta Magyarország katonai megszállását. A kormányzó tiltakozik. 17 órakor Hitler kiadja a parancsot a megszállási hadművelet, a „Margarethe-terv” megkezdésére. Késő esti órákban tartott megbeszélésükön a kormányzó hozzájárulását adja a megszálláshoz, és vállalja, hogy megmarad államfői tisztségében, valamint új kormányt nevez ki a Kállay-kabinet helyébe. Formális egyezmény vagy jegyzőkönyv aláírására nem kerül sor. Március 19-én német csapatok a Tisza vonaláig megszállják Magyarországot. 1944. április 24-től a magyarországi német katonai alakulatok a Wehrmacht „magyarországi meghatalmazott tábornoka” alá tartoznak. Hitler E. Veessenmayer SS-Brigadeführert kinevezi magyarországi német követnek és teljhatalmú birodalmi megbízottnak.

1944. március 22-én megalakul a koalíciós jellegű, Sztójay Döme vezette (1944. március-augusztus) kormány, amelyben a túlsúlyban lévő Magyar Élet Pártja tagjai mellett tárcához jutnak a Magyar Megújulás Pártja tagjai, és államtitkári tisztséget kap a Magyar Nemzetiszocialista Párt. (A Nyilaskeresztes Párt nem rendelkezik tárcával.)

1944. március 29-én Sztójay bejelenti a minisztertanács ülésén, hogy Horthy szabad kezet adott a kormánynak a zsidóságra vonatkozó rendeletek meghozatalában.

1944. április 3-án az első angol bombatámadás Budapest nagyzemei ellen.

1944. június 6-án Normandiában (Franciaország) az angol-amerikai csapatok partraszállásával megnyílik Európában a második front. Általános felkelés tör ki Franciaországban a németek ellen.

1944. június 12-én becsapódik Angliában az első szárnyas bomba, a V-1.

1944. július 20-án német tábornokok sikertelen merényletet kísérelnek meg Hitler ellen.

1944. felkelés tör ki Párizsban a német megszállók ellen.

1944. augusztus 24-i 3080/1944. ME. sz. rendelet feloszlatja a politikai pártokat.

1944. április 3-1945. április elejéig az angolszász és a szovjet légi haderő bombázásai a korabeli ország területeken 20 ezer halálos áldozatot követeltek. A honi légvédelem 1944. január-1945. március között 71 alkalommal 825 magyar vadászgépet vetett be, amelyek 130 szövetségi gépet lőttek le. A légvédelmi tüzéség kb. 150 támadó gépet semmisített meg.

1944 májusában alakult meg a Magyar Front: a Független Kisgazdapárt, a Kettőskereszt Szövetség, a szociáldemokrata Párt, a Békepárt (kommunisták) részvételével. Júliusban megalakult a Magyar front Intéző Bizottsága, Szakasits Árpád vezetésével.

1944. szeptember 4-én Finnország fegyverszünetet kér. Szeptember 9-én Bulgáriában győz a népi felkelés.

1944. szeptember 12-én az angol-amerikai csapatok átlépik Németország határát.

1944. október 6-án Budapesten partizánok felrobbantják Gömbös Gyula szobrát.

1944. október 11-én Horthy elfogadja az előzetes fegyverszüneti feltételeket.

1944. október 16-án megalakult a Romániai Népi Szövetség.

1944. október 26-án a Moszkvában tartózkodó magyar kommunisták közül Gerő Ernő, Nagy Imre, Révai József és Farkas Mihály hazaindult Bukaresten keresztül. A csoport november 7-én Szegedre érkezett.

1944. március 29-én a belügyminiszter feloszlatja a szociáldemokrata pártot, a Független Kisgazdapártot, a Parasztszövetséget. A szakszervezet élére kormánybiztosokat neveznek ki.

Az 194. március 29-e utáni 1210/1944. ME. sz. rendelet megszünteti a zsidók sajtó, színművészeti, filmművészeti kamarai tagságát, az 1230/1944. ME. sz. rendelet megtiltja a zsidóknak állami hivatalok betöltését, továbbá az 1240/1944. ME. sz. (április 5.) kormányrendelet elrendeli „a zsidók megkülönböztető jelzésé”-nek (sárga csillag) viselését.

Az 1944. április 7-én kiadott 6163/1944. sz. belügyminisztériumi rendelet alapján a zsidóságot gyűjtőtáborokba kell szállítani. A zsidók legfeljebb 14 napi élelmet és 50 kg poggyászt vihetnek magukkal, pénzt, értéket nem. Az április 16-i 1600/1944. ME. sz. rendelet alapján a zsidók vagyonát be kell jelenteni és zárolni kell. április 26-i 1610/1944. ME. sz. rendelet rendelkezik a zsidók lakásáról és lakóhelyük kijelöléséről.

1944. április 23-án Londonban nyilvános alakuló gyűlését tartja a magyar demokratikus emigráció irányzataiból alakult Angliai Magyar Tanács, Károlyi Mihály elnökletével.

1944. május 15-július 8. között a korabeli országterületekről 437 ezer izraelita vallású állampolgárt deportálnak megsemmisítő táborokba, elsősorban a lengyelországi Auschwitzba. Közülük 320000 személyt elpusztítanak.

1944. július 27-én utcai tűzharcban elesik Ságvári Endre.

1944. augusztus 23-án Románia fegyverszünetet kér.

1944. augusztus 29-én Sztójay lemond, Horthy kormányzó Lakatos Géza vezéreztetést nevezi ki miniszterelnökké (1944. augusztus).

1944. szeptember 1-jén amerikai bombázók támadása Debrecen, valamint más tiszántúli vasúti csomópontok és repülőterek ellen.

1944. szeptember 6-án a 2. Ukrán Front csapatai megkezdik a bevonulást Dél-Erdélybe és a Székelyföldre. Szeptember 13-án a 3. magyar hadsereg támadása Dél-Erdélyben.

1944. szeptember 12-én a Békepárt megszűnik, újjáalakul az illegális kommunista párt.

1944. szeptember 13-án nagyszabású szovjet légitámadás éri Budapestet.

1944. szeptember 20-án a Magyar Frontban egyesült pártok a kormányzóhoz intézett memorandumukban követelik a szembefordulást Németországgal, a szövetségesekkel fegyverszünet megkötését, nemzeti kormány megalakítását.

1944. szeptember 23-án a Vörös Hadsereg alakulatai átlépik a magyar-román határt. Szeptember 25-27. között az 1. magyar hadsereg visszavonul a Kárpátokon belül lévő Árpád-állásba. 1944. október 1-jén a Faragho Gábor vezéreztetést, a csendőrség országos főfelügyelője vezetésével szeptember 28-án indult küldöttség Moszkvába érkezik.

1944. október elején a Székelyföldön helyreáll a régi román királyi közigazgatás.

1944. október 6-án Budapesten a Zách utcai laktanyában nyílas katonai szervezkedést lepleznek le. A letartóztatottak kihallgatását Bakay Szilárd altábornagy, a budapesti I. hadtest parancsnoka, a kormányzó bizalmi embere vezeti.

1944. október 23-án a szovjet csapatok átlélik Németország határát.

1944. október 25-én a szovjet és a román csapatok Nagyvárad vonalánál elérik a trianoni határt. Észak-Erdélyben és Székelyföldön szovjet katonai közigazgatást vezetnek be.

1944. október 30-án a honvédelmi miniszter 4800/1944. sz. rendeletével az egész országot hadművelési területté nyilvánítja.

1944. november 7-én a Moszkvából hazatérő kommunista vezetők Szegeden megalakítják a Magyar Kommunista Párt ideiglenes központi vezetőségét.

1944. november 9-én Budapesten megalakul a Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága Bajcsy-Zsilinszky Endre vezetésével. Katonai vezérkarának parancsnoka Kiss János altábornagy lett, vezérkari főnöke Nagy Jenő ezredes. November 22-én letartóztatják vezetőit. A szervezkedés megszűnt.

1944. november 23-án a három nagyhatalom hozzájárulását kéri a londoni csehszlovák emigráns kormány a szlovákiai magyar kisebbség kitelepítéséhez.

1944. december 2-án Szegeden megalakul a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front.

1944. december 7-én a Diósgyőri Vasgyárban újraindul a munka.

1944. december 8-án a nyilasok kivégzik Kiss Jánost, Nagy Jenőt és Tartsay Vilmos vezérkari ezredest.

1944. december 10-én a Szálasi-kormány nemre való tekintet nélkül elrendeli minden 17-70 év közötti magyar állampolgár hadkötelezettségét.

A budapesti Duna-hidak felrobbantása:

- 1944. november 4. Margit-híd (gondatlanságból),
- 1945. január 14. Petőfi-híd,
- 1945. január 16. Ferenc József (Szabadság) híd,
- 1945. január 18. Erzsébet ill. Lánchíd.

1944. október 8-án Szentesnél és Szolnok alatt a 2. Ukrán Front egységei elérik a Tiszát. Október 9-én Debrecen térségében páncéloscsata kezdődik a szovjet, a német és a magyar csapatok között (október 9-31.).

1944. október 11-én Moszkvában aláírják a magyar fegyverszüneti szerződést. 1944. október 15-én Horthy Miklós kormányzó a Magyar Rádióban 13 óra 10 perckor beolvasott proklamációban bejelenti, hogy fegyverszünetet kért a Szovjetuniótól. A németek megszállják a főváros stratégiai pontjait. A délutáni órákra a háborúból való kiválás kísérlete összeomlik. Nyilas hatalomátvétel Magyarországon.

1944. október 16-án megalakul Szálasi Ferenc koalíciós kormánya (1944. október-1945. március), amelyben a többségben lévő nyilasok mellett helyet kapnak a magyar Nemzetiszocialista Párt, a Magyar Élet Pártja és a Magyar Megújulás Pártja tagjai is. 17-én a kormány elrendeli a „totális mozgósítást”. Október 26-án Budapesten megalakul a Nemzeti Számonkérő Szék a nyilas rezsim ellenfeleivel és az ellenállókval való leszámolásra.

1944. november 3-án a képviselőház és a felsőház együttes ülése elfogadja az 1944:X. tc.-t: „Jóváhagyólag tudomásul veszi” Horthy lemondását és Szálasi felruházását a kormányzót megillető jogkörrel.

1944. november 14-én megalakul Romániában a Kisebbségi Nemzetiségügyi Minisztérium.

1944. november 14-én magyar-német megállapodás jön létre a hazai ipari berendezések, gépek, nyersanyagok, mezőgazdasági termékek, egészségügyi felszerelések, műkincsek Németországba történő kiszállításáról.

1944. november 15-december 2. között Budapest megmaradt zsidó lakosságát a VII. kerületben kijelölt és (december 10-től) palánkokkal elzárt gettóban zsúfolják össze. November 17-én a nyilasok mintegy 200 megkínzott foglyot kivégeznek a budapesti Duna-parton.

1944. november 23-án a német főhadiszállásról érkezett parancs szerint a magyar fővárost erődítmény kell tekinteni, a védelmi harcoknak Budapesten házról házra kell folyniuk, tekintet nélkül a civil lakosságra.

1944. november 23-án a nyilasok letartóztatják Bajcsy-Zsilinszky Endrét, és december 24-én Sopronkőhidán kivégzik ellenálló társaival együtt.

1944. november 24-25. között a nyilas kormányzat Budapestről Északnyugat-Dunántúlra, a „Gyepü II.” fedőnevű térségbe települ (Sopron, Kőszeg, Szombathely térsége).

1944 decemberében a Magyar Nemzeti Bank nyilas elnökének utasítására a Bank egész arany-, valuta-, bankjegy készletét, értékpapírjait vagonokban Veszprémen, Fertőbozon keresztül 1945 elején a németországi Spital am Phyrnbe vitték, ahol az amerikaiak kezébe került.

1944. december 13-20. között a felszabadult országrész 45 helységében 230 képviselőt választanak az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe (90 az MKP, 56 FKgP, 43 SZDP, 14 Nemzeti Parasztpárt, 13 Polgári Demokrata Párt, 12 pártonkívüli). December 21-én Debrecenben összeült az Ideiglenes Nemzetgyűlés, amely a magyar állami szuverinitás kizárólagos képviselőjének nyilvánította magát. December 22-én az Ideiglenes nemzetgyűlés megválasztotta az Ideiglenes nemzeti Kormányt.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés elnöke Zsedényi Béla egyetemi tanár, a miniszterelnök pedig Dálnoki Miklós Béla vezérezredes lett. (A kormányban 3 kommunista, 2 szociáldemokrata, 1 parasztpárti, 2 kisgazdapárti és 4 pártonkívüli politikus foglalt helyet.)

1944. december 26-án a szovjet csapatok ostromgyűrűje bezárult Budapest körül. December 29-én meggyilkolják a szovjet parlamentereket (Steimetz és Osztjapenko kapitányokat).

1944. december 28-án Gyöngyösi János külügyminiszter vezetésével küldöttség indul Moszkvába a fegyverszüneti egyezmény aláírására (Magyarország veszett a háborúban).

1944. december 28-án az Ideiglenes Nemzeti Kormány hadat üzen Németországnak. December 30-án megkezdődik Budapest ostroma.